

Bài ứng dụng Chăm sóc hậu sản – Nuôi con bằng sữa mẹ

Chương trình Sản Phụ khoa. Tin tức Sản Phụ khoa I
© Quyền sở hữu trí tuệ thuộc về Bộ môn Phụ Sản, Đại học Y Dược TP. Hồ Chí Minh

TÌNH HUỐNG 1: BÉ ỒM

Bà H. sinh thường một bé gái, 2800 gram, có tuổi thai là 35 tuần + 2 ngày, lúc 23⁴⁵ ngày 10 tháng 4 năm 2016. Apgar 1' = 8, 5' = 9. Ghi nhận có phả ối lúc 23¹⁵ ngày 10 tháng 4 năm 2016.

Trong các ngày đầu sau sinh, bé được mẹ cho bú mẹ hoàn toàn.

Trong thời gian này, bé không sốt, với thân nhiệt dao động quanh 36.8° C.

Tiểu khoảng 2-3 lần một ngày. Bé tiêu phân su trong ngày đầu. 2 ngày nay bé đi tiểu khoảng 2-3 lần một ngày, với tính chất phân vàng, hơi sệt. **Bất thường: phải tương đương số lần bú. Coi chừng thiếu nước do bú không đủ.**

Bé có vàng da từ sáng ngày 12 tháng 4 năm 2016. Tình trạng vàng da của bé tăng dần. Chiều tối ngày 13 tháng 4, mẹ thấy bé có vẻ ở trong tình trạng lừ đừ. **Đáng lẽ nên đưa bé đi khám lúc này.**

Lúc 15 giờ ngày 14 tháng 4 năm 2016, bé được nhập khoa nhi vì vàng da, với nồng độ bilirubin toàn phần (TSB) khi nhập khoa nhi là 352.1 $\mu\text{mol/L}$. **Do theo dõi không sát nên mới dẫn đến quang liệu pháp sai.**

Bé được cho ngưng sữa mẹ, bú sữa công thức với lượng 50 mL/cữ x 8 cữ, đồng thời thực hiện quang trị liệu liên tục.

72 giờ sau quang trị liệu, TSB đo lại là 150.6 $\mu\text{mol/L}$. Bé được ngưng quang trị liệu và cho về với mẹ, với lời dặn tiếp tục cho phơi nắng sáng hàng ngày và thực hiện tiếp nuôi con bằng sữa mẹ.

Hãy bình luận về tình trạng của bé con bà H. Chọn **duy nhất một** câu đúng.

- ☒ A. Tình trạng của bé là nặng **Do vàng do kèm theo tiểu ít.**
- ☐ B. Tình trạng vàng da là vàng da sinh lý đơn thuần, không có yếu tố thuận lợi thúc đẩy vàng da
- ☐ C. Quang trị liệu được bắt đầu đúng thời điểm cần thiết
- ☐ D. Theo dõi và điều trị hỗ trợ cho bé trong thời gian quang trị liệu là chính xác
- ☐ E. Quang trị liệu được kết thúc đúng thời điểm **Ngừng chiếu khi dưới ngưỡng 25-50 $\mu\text{mol/L}$.**
- ☐ F. Lời dặn trước khi cho bé về với mẹ là hợp lý

Lợi ích duy nhất của việc phơi nắng là hấp thụ vitamin D, nhiều nhất 11h trưa. Thay vì vậy thì uống vitamin D.

TÌNH HUỐNG 2: BÉ ỒM

Con bà G. sinh được 36 giờ. Bé được sinh thường, cuộc sinh thuận lợi, nhanh chóng, sau phá ối 6 giờ. Trong cuộc sinh, người ta có dùng khí NO để giảm đau trong giai đoạn sổ thai, do không kịp gây tê ngoài màng cứng. Bé cân nặng 4200 g khi sinh. Bà G. nuôi con hoàn toàn bằng sữa mẹ. Ngày qua, bé rất tích cực bú và thường xuyên khóc đòi bú. Sáng nay, khi đi thăm bệnh, bạn thấy bé đang nằm cạnh bên mẹ, có vẻ lì bì, đầu chi lạnh, dù bé được mặc đủ ấm.

Bé: T = 36.2°C, thóp phẳng. Da ứng vàng. Phản xạ nguyên phát đủ. Bụng mềm, rốn chưa khô. Không bất thường khác.

Hãy nhận định về tình trạng của con bà G. và nêu cách xử lý. Chọn **một** câu đúng.

- ☐ A. Vấn đề của bé liên quan đến các sang chấn sản khoa
- ☐ B. Vấn đề của bé liên quan đến nhiễm trùng sơ sinh
- ☐ C. Vấn đề của bé liên quan đến chế độ nuôi ăn của bé
- ☐ D. Vấn đề của bé liên quan đến cách thực hiện chuối ăm
- ☐ E. Vấn đề của bé liên quan đến vàng da
- ☐ F. Vấn đề của bé liên quan đến thuốc dùng trong chuyển dạ

TÌNH HUỐNG 3: SỐT SAU SANH

Bà B. 31 tuổi, sinh lần đầu, hiện đang ở ngày hậu sản thứ nhì. Bà B. được mổ sanh chủ động vì hội chứng HELLP. Trong và ngay sau khi mổ sanh, bà được dùng kháng sinh dự phòng. Kháng sinh đã được ngưng sau liều dự phòng sau mổ. Từ chiều hôm qua, bà B. bắt đầu có **sốt**.

Khám ghi nhận toàn trạng tỉnh nhưng mệt mỏi, niêm hồng, M 84 lần/phút, huyết áp 140/85 mmHg, T° = 38°C. Không nhức đầu, không hoa mắt, không có dấu hiệu màng não, không dấu thần kinh định vị.

Hai vú căng cứng, nặn chỉ ra một ít sữa non. Bà ta chưa cho bú vì nghĩ rằng chưa có sữa. **Mỗi bên nách có 1 khối cứng, chạm rất đau, giới hạn rõ, di động tốt.**

Bụng mềm, khám vết mổ mềm, không nề, đau nhiều tại vết mổ, ấn hai hố chậu không đau, tử cung chạm không đau. Tử cung mềm, không đau khi khám, bề cao từ cung 15 cm trên vệ. **Từ cung co hồi kém.**

Đặt mô vật thấy sản dịch lượng rất ít, màu hồng nhạt, nặng mùi.

Bạn nghĩ đến khả năng nào? Và bạn sẽ điều trị ra sao? Chọn **tối đa bốn** câu đúng.

- ☒ A. Sốt do nhiễm trùng hậu sản
- ☒ B. Sốt do viêm tuyến vú
- ☐ C. Hiện tại vẫn chưa có chỉ định dùng kháng sinh điều trị
- ☒ D. Hiện tại nhất thiết phải chỉ định kháng sinh điều trị
- ☐ E. Hiện tại điều trị vẫn là điều trị nội khoa đơn thuần
- ☒ F. Cần phối hợp với các điều trị khác ngoài điều trị bằng thuốc

TÌNH HUỐNG 4: BREAST MILK JAUNDICE hay BREASTFEEDING JAUNDICE

Bà T. 38 tuổi, PARA 0000, sanh thường dễ dàng và nhanh chóng sau khi phá ối, một bé trai 3500 gram lúc 39 tuần vô kinh. Bà T. cho bé bú sữa mẹ hoàn toàn.

Ở ngày thứ tư hậu sản, bà than phiền rằng bà rất đau ở núm vú bên trái khi cho bé bú. Bà T. cho biết rằng bà ta bắt đầu cho bé bú từ ngay sau sanh. Hiện bà T. sốt 38.5°C. Vú phải bình thường, mềm. Hõm nách phải bình thường. Vú trái có vài vùng da đỏ ửng. Khám thấy đó là các mảng cứng, nóng và rất đau khi khám. Nặng thấy có sữa trắng đục chảy ra. Núm vú trái có một tổn thương loét hình liềm. Nách trái có một vài khối cứng kích thước khoảng 2cm, rất đau khi chạm. Bạn đã đề nghị bà T. thực hiện bữa bú để bạn quan sát. Ảnh chụp cho thấy cách bà T. bế con và con bà đã ngậm vú ra sao.

Về phía bé, bé bị vàng da từ 2 ngày nay. Mức độ vàng da tăng nhanh. Bé thường xuyên khóc đòi bú, nhưng ngậm vú được một lúc thì nhả ra và khóc. Từ khi sanh, bé đi tiêu 2 lần mỗi ngày, phân su đã chuyển sang phân vàng, và bé tiểu khoảng 2-3 lần mỗi ngày, nước tiểu vàng sậm. Hiện tại bé cân 3150 gram. Ngoài ra không thấy bất thường gì khác ở bé. Định lượng nồng độ bilirubin toàn phần huyết thanh 12 mg/dL (170 μmol/L).

Hãy giải quyết vấn đề của bà T. Chọn **một hay nhiều** câu đúng.

- ☐ A. Tạm thời ngưng hoàn toàn sữa mẹ trong vài ngày, dùng tạm sữa công thức
- ☐ B. Tạm thời chuyển sang cho bú hỗn hợp hoặc sữa mẹ có bổ sung sữa công thức trong vài ngày
- ☐ C. Cần thay đổi tư thế cho bé bú
- ☐ D. Cần hướng dẫn lại cách đặt bé vào vú
- ☐ E. Cần phải bắt đầu kháng sinh từ thời điểm này
- ☐ F. Cần thực hiện quang liệu pháp

TÌNH HUỐNG 5: TIẾP TỤC CHO CON BÚ HAY TẠM NGỪNG

Bà A. 30 tuổi, PARA 1001, sanh thường cách đây 1 tháng lúc thai được 38 tuần vô kinh, bé cân nặng 3000 gram. Bà A. cho bé bú sữa mẹ hoàn toàn. Hiện tại bé cân nặng 4000 gram.

Cách nay 2 ngày, bà thấy đau ở vú phải, nên đi khám ở phòng khám tư và phát hiện một khối ở vú phải. Bà được chẩn đoán viêm vú không nhiễm trùng, được điều trị với Paracetamol và được hướng dẫn là cần tích cực cho bé bú, đồng thời với việc hút sạch sữa sau mỗi cử bú.

Hôm nay, bà A. lại đến khám vì khối cứng ở vú phải trở nên rất đau, không thuyên giảm với điều trị.

Hiện bà A. sốt 38.5°C. Vú trái bình thường, mềm. Hõm nách trái bình thường. Vú phải sưng có vùng da lớn đỏ ửng. Khám thấy đó là một mảng cứng, nóng và rất đau khi khám. Nặng thấy có ít sữa trắng đục chảy ra. Nách phải có một vài khối cứng kích thước khoảng 2cm, rất đau khi chạm.

Hãy giải quyết vấn đề của bà A. Chọn **các** câu đúng.

- ☐ A. Có chỉ định bắt đầu dùng kháng sinh từ thời điểm này
- ☐ B. Chưa có chỉ định dùng kháng sinh ở thời điểm này
- ☐ C. Nên tạm ngưng hoàn toàn sữa mẹ trong vài ngày, hút hay vắt bỏ sữa, đồng thời dùng tạm sữa công thức
- ☐ D. Tiếp tục cho bé bú, nhưng chỉ cho bú bên vú trái, hút bỏ sữa bên vú phải
- ☐ E. Tiếp tục cho bé bú, nhưng chỉ cho bú bên vú trái, hút sữa bên vú phải và tiệt trùng sữa từ vú phải trước khi cho bé ăn
- ☐ F. Tiếp tục cho bé bú, bằng cả hai bên vú